

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
183-10/2018
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 8547 датум 16. 3. 2018.

**МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ
И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ**

БЕОГРАД
Бирчанинова 6

На основу члана 18. став 4. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“, бр. 79/05 и 54/07), Заштитник грађана је са становишта своје законом утврђене надлежности, размотрио текст Нацрта закона о изменама и допунама Закона о матичним књигама, који је Министарство државне управе и локалне самоуправе доставило овом органу на мишљење у прилогу акта број: 011-00-52/2017-26/24 од 2. 3. 2018. године и даје следеће

**МИШЉЕЊЕ НА НАЦРТ ЗАКОНА О
ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О МАТИЧНИМ
КЊИГАМА**

Начелни коментари

Заштитник грађана подржава напоре Министарства на унапређењу прописа и сматра да Нацрт закона о изменама и допунама Закона о матичним књигама представља побољшање остваривања и заштите права грађана у односу на важећи закон.

Заштитник грађана изражава задовољство што је одредбама Нацрта закона уређена могућност уписа податка о промени пола у матичну књигу рођених, сагласно Препорукама Заједничке радне групе Повереника за заштиту равноправности и Заштитника грађана. На потребу измене и допуне Закона о матичним књигама у том делу, Заштитник грађана указује континуирано у својим Годишњим извештајима од 2013. године.

Унапређење представља и увођење могућности уписа податка о националној припадности у матичну књигу рођених.

Новине предвиђене Нацртом закона, а првенствено одредбе којима се проширује издавање извода из матичних књига без обзира на месну надлежност и на дипломатско-конзуларна представништва Републике Србије у иностранству, омогућиће грађанима да брже и лакше прибављају изводе из матичних евиденција. Нацрт закона, као ново решење, предвиђа и да надзор над спровођењем овог закона у делу који се односи на

Deligradska 16, 11000 Beograd

Tel.: 011 / 20-68-100

<http://www.zastitnik.rs>

e-mail: zastitnik@zastitnik.rs

матичне књиге које се воде у дипломатско-конзуларним представништвима врши министарство надлежно за спољне послове, што ће такође допринети ефикаснијој заштити права грађана.

Заштитник грађана сматра да ће и предвиђена обавеза здравствених установа да све пријаве (рођење, смрт) подносе и електронским путем, знатно убрзати поступак евидентирања промена у матичну евиденцију, а самим тим и олакшати остваривање свих других права која се по основу тог уписа остварују.

Појединачни коментари и примедбе

У циљу унапређења решења садржаних у Нацрту закона, Заштитник грађана указује на потребу да се одређене одредбе додатно размотре и прецизирају, водећи при томе рачуна о унапређењу заштите права грађана.

Одредбом члан 19. Нацрта закона мења се члан 41. став 1. Закона о матичним књигама („Сл. гласник РС“, бр. 20/2009 и 145/2014) који уређује право на увид у матичне књиге, као и списе на основу којих је извршен упис у матичне књиге. Заштитник грађана сматра да предложена измена члан 41. Нацрт закона не пружа довољну заштиту лицу које је променило пол и да је потребно прецизније уредити ово питање на начин да се члан 41. допуни новим ставом 4 који гласи:

„члан 41.
нови став 4

После промене пола, право увида у списе на основу којих је извршена промена пола, има само лице које је променило пол.

Изузетно, ти списи се могу дати на увид надлежним органима за потребе откривања учинилаца кривичних дела, ради кривичног гоњења и вођења судских поступака.“

Прописивање наведеног ограничења је значајно из разлога што лица која промене пол најчешће не желе да се то зна, у правилу се по промени пола селе у друга места и тамо почињу сасвим нови живот.

Надаље, Заштитник грађана указује да је одредбу члана 21. Нацрта закона којом се после члана 45. додаје нови члана 45б потребно формулисати тако да члан 45б став 1. не прописује могућност, већ дужност државе да изврши упис податка о промени пола, и то тако да одредбе овог члана гласе:

„Члан 45б

У матичну књигу рођених уписује се податак о промени пола.
Податак о промени пола уписује се на основу решења органа из члана 6. ст. 2. и 4. овог закона, које се доноси на основу прописане потврде здравствене установе.“

Наиме, одредбама члана 2. Закона о матичним књигама („Службени гласник РС“, бр. 20/2009 и 145/2014 - у даљем тексту: Закон) прописано је да су матичне књиге основне службене евиденције о личном стању грађана (став 1.), да се о личном стању грађана воде: матична књига рођених, матична књига венчаних и матична књига умрлих (у даљем тексту: матичне књиге), као и да се у матичне књиге уписују чињенице рођења, брака, смрти и друге законом предвиђене чињенице и промене у вези с њима (став 3).

Одредбама члана 45. став 1. тачка 1. Закона, прописано је да се у матичну књигу рођених уписују, подаци о рођењу, и то: име и презиме детета; скраћено лично име; пол детета; дан, месец, година и час рођења; место и општина рођења, а ако је дете рођено у

иностранству и назив државе рођења; јединствени матични број грађана и држављанство детета;

2) подаци о родитељима детета, и то: име и презиме и ако су родитељи у браку, презиме пре закључења брака; јединствени матични број грађана; дан, месец и година рођења; место и општина рођења, а ако је родитељ рођен у иностранству и назив државе рођења; држављанство; пребивалиште и адреса;

3) подаци о: материнству утврђеном или оспореном судском одлуком; признању очинства; очинству утврђеном или оспореном судском одлуком; усвојењу и престанку усвојења; стављању под старатељство и престанку старатељства; лишењу и враћању родитељског права; продужењу и престанку продуженог родитељског права; закључењу и престанку брака; промени личног имена, имена или презимена детета и родитеља, односно усвојитеља или старатеља; стицању и престанку држављанства; смрти, као и други подаци одређени законом или другим прописом донетим на основу закона.

Из напред наведеног произлази да подаци уписани у матична књиге морају бити тачни, и да је када дође до њихове промене, потребно уписати и настале промене. Након промене пола, раније уписани податак о полу постаје нетачан, те је по мишљењу Заштитника грађана и са становишта јавног интереса, а не само заштите права грађана, потребно утврдити обавезу органа да по сазнању да је дошло до промене пола лица уписаног у матичну књигу рођених, изврши упис промене те чињенице.

Заштитник грађана указује и да је у складу са Препорукама Заједничке радне групе, чланом 30. Нацрта закона потребно прописати допуњу члана 81. Закона о матичним књигама, новим ставом 4 који гласи:

„члан 81.
нови став 4

Приликом издавања извода из матичне књиге рођених за лице које је променило пол забрањено је у напомени стављати податак да је лице променило пол.“

Одредбом члана 38. Нацрта закона приписано је да док се не стекну технички и други услови за електронско повезивање дипломатско-конзуларних представништава са Регистром матичних књига, други примерак матичних књига чува се и води у министарству надлежном за спољне послове у складу са одредбама Закона о матичним књигама. Одредбом члана 39. Нацрта закона приписано је да док се не стекну услови за поступање дипломатско-конзуларних представништава на начин описан у члану 29. Нацрта којим се мења члан 76. Закона, пријаве за упис чињеница рођења, брака или смрти прослеђиваће се само у папирном облику.

Заштитник грађана истиче да је потребно да се наведеним одредбама временски орочи обавеза повезивања дипломатско-конзуларних представништава са Регистром матичних књига. Ово тим пре што је одредбом члана 37. Нацрта закона предвиђена обавеза Министарства здравља да у року од 12 месеци од дана почетка примене овог закона обезбеди услове за издавање електронске потврде о смрти.

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

